

Türkiye’de ve Dünyada Adli Bilimler Eğitiminin Karşılaştırmalı İncelenmesi

Comparative Investigation of Forensic Science Education in Türkiye and in the World

Aylin Yalçın Sarıbey¹ , Canan Sevimele² 

¹ Üsküdar Üniversitesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, Adli Bilimler Bölümü, İstanbul / Türkiye

² Üsküdar Üniversitesi, Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü, İstanbul / Türkiye

Özet

Adli Bilimler, yetkilerini suç soruşturmalarının yürütülmesinde yardımcı olmak için kullanılan sayısız mesleği kapsayan şemsiye bir terimdir. Eğitim ise birçok farklı tanımı olan bir kavramdır. Genel olarak eğitim, toplumsal yaşamda yer edinmek için edinilen bilgi, beceri ve anlayışlara denmektedir. Yüksek öğrenim, eğitimin formal olan kısmında yer alan örgün eğitimin bir parçasıdır. Adli Bilimler eğitiminin ise ilgili alt dallarda kuramsal bir temel elde edip ileride meslek sahibi olmayı hedefleyen öğrenciler için oldukça sonuca odaklı bir eğitim programı olduğu söylenebilir. Bu çalışmada dünya çapında Adli Bilimler lisans ve yüksek lisans bölümleriyle Türkiye’de bulunan lisans ve yüksek lisans bölümleri niteliksel ve niceliksel olarak incelenip benzerlikleri ve farklılıkları ortaya konmuştur. Farklı ülkelerden Adli Bilimler bölümleri seçilmiş ve analiz edilmiştir. Seçim yöntemi olarak edurank.org isimli internet sitesinden ‘Adli Bilimler’ anahtar kelimesiyle arama yapılmış ve buldukları kıtalarda ‘araştırma performansı’ kriterine dayalı olarak ilk yüz üniversite içinde bulunan üniversitelerden seçim yapılmıştır. Niceliksel özellikler ana başlığı altında birinci aşamada üniversitelerdeki bölümlerin lisans, yüksek lisans veya her ikisinde de eğitim verme durumlarına göre sayıları, ikinci aşamada bu bölümlerin hangi fakülteye bağlı bulunduğu, üçüncü aşamada ise lisans ve yüksek lisans bölümlerindeki derslerin sayısal dağılımları incelenmiştir. Niteliksel özellikler ana başlığı altında ise lisans ve yüksek lisans ders içeriklerinin işleniş şekilleri ele alınmıştır. Diğer bir deyişle, öğretimin teorik mi pratik mi olduğu ve derslerin hangi metotlarla öğretildiği incelenmiştir. Yayımlanmış kaynakçalar taranıp bu alanda lisans ve yüksek lisans bölümlerine sahip ülkelerdeki üniversitelerin müfredatlarıyla ülkemizdeki müfredatlar karşılaştırılarak, sonuçlar değerlendirilmiştir. Bu alanda verilen eğitimler karşılaştırmalı olarak incelenip söz konusu uygulamalardaki benzerlikler ve/veya farklılıklar belirlenip listelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Adli Bilimler, Adli Bilimler Eğitimi, Eğitim, Üniversite

Abstract

Forensic science is a collection of professions that use their powers to assist in conducting crime investigations. Higher education is a subject of formal education in the official part of education. Forensic science education is a very ideal and result-oriented education program for students who are interested in this field to gain a theoretical basis in the related fields and to have a profession in the future. In this study, forensic science undergraduate and graduate degree programs worldwide and in Türkiye were compared qualitatively and quantitatively, and their similarities and differences were demonstrated. Some of the countries and universities with forensic science education programs were selected, their curricula were examined, data was collected and analysed. For this purpose, selection was made among the universities among the top hundred universities based on the ‘research performance’ criterion in their continents when searched with the keywords ‘Forensic Sciences’ on the website Edurank.org. Under the main title of quantitative characteristics, the number of the departments in universities according to the status of education in undergraduate, graduate or both, which faculties these departments belong to, and in the third stage, the numerical distribution of courses in undergraduate and graduate programs were examined. Under the main title of qualitative features there is the subtitle of how undergraduate and graduate course contents are processed. Whether the teaching is theoretical or practical and by which methods the courses are taught were examined. The published bibliographies have been scanned, and the curricula of universities in countries with undergraduate and graduate programs were compared with those in our country. Education in this field were analysed comparatively, and similarities and/or differences were determined and listed.

Keywords: Forensic Science, Forensic Science Education, Education, University

İletişim / Correspondence:

Prof. Dr. Aylin Yalçın Sarıbey
Üsküdar Üniversitesi,
Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi,
Adli Bilimler Bölümü, İstanbul.
e-posta: aylin.yalcinsaribey@uskudar.edu.tr

Yükseköğretim Dergisi / TÜBA Higher Education Research/Review (TÜBA-HER), 14(3), 147-160. © 2024 TÜBA
Geliş tarihi / Received: Aralık / December 19, 2023; Kabul tarihi / Accepted: Nisan / April 18, 2024

Bu makalenin atıf künyesi / How to cite this article: Yalçın Sarıbey, A. ve Sevimele, C. (2024). Türkiye’de ve Dünyada Adli Bilimler Eğitiminin Karşılaştırmalı İncelenmesi. *Yükseköğretim Dergisi*, 14(3), 147-160. <https://doi.org/10.53478/yuksekokretim.1404151>

ORCID: A. Yalçın Sarıbey: 0000-0002-0975-8630; C. Sevimele: 0000-0002-8780-0005.

Adli Bilimler en genel tanımıyla bilimin hukuka uygulanmasıdır. En yaygın tanımıyla ise bilimin, bir ceza adaleti sistemindeki polis teşkilatları tarafından uygulanan ceza ve medeni kanunlara uygulanmasıdır. Diğer bir deyişle, Adli Bilimler, yetkilerini suç soruşturmalarının yürütülmesinde yardımcı olmak için kullanan sayısız mesleği kapsayan şemsiye bir terimdir (Saferstein, 2018). Adli Bilimler doğası gereği disiplinler arası bir alandır. Yani amaçlarını elde edebilmesi için birçok bilim dalından yararlanır.

Eğitim, bugüne dek farklı şekillerde tanımlanmıştır. Ancak kısaca tanımlamak gerekirse eğitim, Selahattin Ertürk'ün (1972) deyişiyle "Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak, istendik değişiklik meydana getirme sürecidir." Bir kavram olarak ele alınınca ise; eğitim bilimlerindeki programlı ve kasıtlı olan şekli anlaşılmaktadır (Sayan, 2015). Yüksek öğrenim ise eğitimin formal olan kısmında yer alır. Formal eğitim amaca yöneliktir, önceden hazırlanmış bir program çerçevesinde planlı olarak yapılır ve genellikle öğretim yoluyla gerçekleştirilir (Yeşilyurt, 2019). Yüksek öğrenim sistemi, hem bilimsel olarak uygun olan hem de toplumsal olarak sorumluluk sahibi bir iş gücü oluşturmada önemli bir rol oynamaktadır (Jackson, 2009). Adli Bilimler eğitiminin ise ilgili alanlarda kuramsal bir temel elde edip ileride bu alanda meslek sahibi olmayı planlayan öğrenciler için oldukça sonuç odaklı bir eğitim programı olduğu söylenebilir. 'Adli Bilimler ve Olay Yeri İncelemenin Geleceği' isimli konferansta sunulan bilgiler ışığında yazdığı makalesinde Julie Mennell'in (2006) de belirttiği üzere, Adli Bilimler son 20 yıldır İngiltere'de fen bilimleri alanının en hızlı şöhret kazanan bölümü olmuştur. Gitgide artan cazibe ve popülariteyle birlikte Adli Bilimler ve ilgili alanlarda lisans eğitimi alan öğrenci sayısı son 10 yılda gözle görülebilir bir artış göstermiştir ve bu tablo yakın zamanda değişecek gibi de değildir.

Özellikle son yıllarda ülkemizde de dünyada olduğu gibi Adli Bilimler bölümleri insanların ilgisini en çok çeken bölümler arasında yer almaktadır. Quarino ve Brettell'e göre (2009), dünya çapında bu alanda özellikle son 30 yıldır bir artış gözlemlenmektedir. Adli Bilimler öğrencileri çok rahatlıkla ikna eden en ilgi çekici alanlardan biridir (Shukla, 2021). Dünya genelindeki üniversitelerde var olan Adli Bilimler ve alakalı bölümlere bakıldığında bu alanda önde gelen ülkeler arasında Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Avustralya, Kanada ve Hindistan'ın geldiği söylenebilir. Dünya genelinde bu alandaki akademik program sayılarının artması, biyoloji ve kimya alanlarındaki güncel gelişmeler nedeniyle genel halkın ve aday öğrencilerin ilgisini çeken bir meslek haline gelen Adli Bilimlere yönelik artan ilginin kanıtıdır (Almirall ve Furton, 2003). Şu an Amerikan Adli Bilimler Akademisi (AAFS) sitesine bakıldığında, Adli Bilimler ve bunla alakalı bölüm ve derslere sahip olan üniversite sayısının dünya çapında 500 civarı olduğu görülmektedir. Türkiye'de 1982 yılında Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü özel bir kanun maddesiyle bir Eğitim ve

Araştırma Merkezi olarak kurulmuş (Atasoy, Sedat Cologlu, Abaci-Kalfoglu ve Polat, 1996) ve yüksek lisans eğitimi ilk kez burada verilmeye başlanmıştır. Adli Bilimler Lisans Bölümü 2017-2018 akademik yılında Mühendislik ve Doğa Bilimler Fakültesi altında Bölüm Başkanı Profesör Doktor Sevil ATASOY tarafından Üsküdar Üniversitesi bünyesinde açılmıştır. 2019 yılında Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi bünyesinde açılmasıyla birlikte de ülkemizde Adli Bilimler lisans eğitimi veren kurum sayısı ikiye çıkmıştır. Hali hazırda dokuzu devlet, üçü de vakıf üniversitesi olmak üzere toplam on iki adet üniversitede Adli Bilimler eğitimi lisans ve lisansüstü seviyede verilmektedir. Bu üniversiteler: Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Hitit Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Medipol Üniversitesi ve Üsküdar Üniversitesi'dir. Bu çalışma kapsamında Türkiye'den 12 üniversitenin 10'u incelenmiştir. Buna göre, ülkemizde 2 adet lisans bölümü, 10 adet de yüksek lisans eğitimi veren üniversite bulunmaktadır. Bu çalışmada, Dünya çapında Adli Bilimler lisans ve yüksek lisans bölümlerine sahip üniversitelerle Türkiye'de bulunan lisans ve yüksek lisans bölümleri niceliksel ve niteliksel olmak üzere iki ana başlık altında incelenip benzerlikleri ve farklılıkları ortaya konmuştur.

Yöntem

Adli Bilimler lisans ve yüksek lisans programlarının karşılaştırılacağı bu çalışma için Türkiye'deki tüm üniversiteler inceleme kapsamına alınırken, ABD, İngiltere, Avustralya, İsviçre ve Hindistan'da olmak üzere bu alanda dünyanın önde gelen 15 üniversitesi değerlendirmeye dahil edilmiştir. Bu üniversitelerde uygulanmakta olan müfredatlara ulaşılarak veriler toplanmıştır. İlk aşamada niceliksel özellikler ana başlığı altında 6 ülkeden 25 üniversitenin Adli Bilimler lisans, yüksek lisans veya her ikisinde de eğitim verme durumlarına göre sayıları, ikinci aşamada bu bölümlerin bağlı bulunduğu fakülte ve enstitüler, üçüncü aşamada ise lisans ve yüksek lisans bölümlerindeki derslerin sayısal dağılımları incelenmiştir. Niteliksel özellikler kısmında ise lisans ve yüksek lisans ders içeriklerinin işleniş şekilleri alt başlığı altında incelenmiş, lisans ve yüksek lisans ders içeriklerinin işlenme biçimlerine dair bilgiler paylaşılmıştır.

İlk olarak bu alanda lisans ve yüksek lisans bölümlerine sahip ülkelerdeki üniversitelerin isimleri belirlenmiştir. Bu aşamada internette var olan üniversite arama siteleri ve Amerikan Adli Bilimler Akademisi'nin (AAFS) sitesinden

⁴ Bu üniversitede bu bölüm Kamu Hukuku (Güvenlik ve Adli Bilimler) başlığı altında açıldığı ve derslerinin çoğunluğu hukuk ve güvenlik üzerine olduğu için incelenen üniversiteler listesine dahil edilmemiştir. Program tezsiz bir yüksek lisans programıdır.

⁵ Bu üniversitede resmi olarak bir Adli Bilimler Enstitüsü kurulmuş olmasına rağmen öğrenci kabul etmeye başlamamıştır.



yararlanılmıştır. Dahil edilme kriterleri çerçevesinde, Adli Bilimler eğitimi veren çok fazla sayıda üniversite mevcut olduğu için bunların arasından seçim yapılmıştır. Seçim yöntemi olarak edurank.org isimli internet sitesinden ‘Adli Bilimler’ anahtar kelimesiyle arama yapılmış ve buldukları kıtalarda ‘araştırma performansı’ kriterine dayalı olarak ilk yüz üniversite içinde bulunan üniversitelerden seçim yapılmıştır. İlgili internet sitesinde üniversiteleri sıralama ölçütü olarak araştırma performansı temel alındığından bu çalışma için de aynı ölçüt kullanılmıştır. Buna ilaveten en geniş çapta veriyi elde edebilmek adına farklı ülkeler ve farklı bölümlerden (kriminalistik ve kriminoloji gibi) seçilmeye gayret edilmiştir. Ülkeler belirlenirken her kıtadan en az bir ülke incelemeye dahil edilebilecek şekilde seçim yapılmıştır. Bazı üniversiteler ise bu alanda özellikle önem arz ettiği için dahil edilmiştir. Örneğin, Hindistan’daki National Forensic Sciences University dünyada sadece Adli Bilimler alanında eğitim veren ilk ve tek üniversite olduğu için incelenmiştir. Université de Lausanne ise bu alanda en köklü üniversitelerden olup alanında yenilikler getiren üniversitelerin başında bulunduğu için listeye eklenmiştir. Dışlama kriterleri çerçevesinde ise üniversitelerin alanında dünya başarı sıralamalarında üst sıralarda gelmesi esas alınmış olup, ilgili ülkede üst sıralarda yer alanlar incelenmiştir.

Türkiye’de Adli Bilimler eğitimi veren tüm üniversiteler listeye alınırken, Medipol Üniversitesi Adli Bilimler Enstitüsü resmi olarak kurulmuş olduğu halde henüz öğrenci alınmaya başlamadığı için listeye dahil edilmemiştir. Atatürk Üniversitesi’ndeki bölüm ise Kamu Hukuku (Güvenlik ve Adli Bilimler) başlığı altında açıldığı ve derslerinin çoğunluğu hukuk ve güvenlik üzerine olduğu için incelenen üniversiteler listesine dahil edilmemiştir. İncelenen üniversitelerin müfredat ve eğitim bilgileri ise ilgili üniversitelerin kendi internet sitelerinden veya sitelerinde bulunmayan bilgiler içinse, ilgili bölüm temsilcileriyle e-posta yoluyla iletişime geçilmek suretiyle elde edilmiştir. Daha sonra, bu üniversitelerin müfredatlarıyla diğer eğitim bilgileri ülkemizdeki üniversitelerin müfredatları ve eğitim bilgileriyle karşılaştırılmış ve elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir. Adli Bilimler eğitimi kapsamında bu alanda verilen eğitim karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve var olan benzerlikler ve/veya farklılıklar saptanmıştır.

Bulgular

Çalışma kapsamında, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Avustralya, İsviçre ve Hindistan gibi Adli Bilimler alanında önde gelen ülkeler tercih edilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri’nden 4, İngiltere’den 5, Avustralya’dan 4, İsviçre’den 1, Hindistan’dan 1 ve Türkiye’den ise 10 adet üniversite seçilmiş ve toplamda 25 adet üniversite incelenmiştir. İncelenen üniversiteler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.
İncelenen Ülke ve Üniversite İsimleri.

ÜLKE	ÜNİVERSİTE
AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ	Cedar Crest College
	Florida State University
	University of South Florida
	University of New Haven
İNGİLTERE	Teesside University
	Strathclyde University
	University of Kent
	University of the West of Scotland
AVUSTRALYA	Hull University
	Murdoch University
	University of Canberra
	Western Sydney University
İSVİÇRE	University of Technology Sydney
	Université de Lausanne
HİNDİSTAN	National Forensic Sciences University
	Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi
	Ankara Üniversitesi
	Çukurova Üniversitesi
	Hacettepe Üniversitesi
	Hitit Üniversitesi
	İstanbul Üniversitesi
	İstanbul Medeniyet Üniversitesi
	Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi
	Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Üsküdar Üniversitesi	

Niceliksel Özellikler

Üniversitelerin Lisans ve Yüksek Lisans Bölümlerine Sahiplik Durumları

Dünyanın diğer ülkelerinde de Türkiye’de olduğu gibi üniversitelerde her bölüm doğal olarak açılmayabilir veya açılan bölümlerin de hem lisans hem de yüksek lisans programları aynı anda eğitim vermeye başlamayabilir. Çalışmaya dahil edilen 25 adet üniversitenin lisans ve yüksek lisans bölümlerine sahip olup olmadıkları incelenmiştir. Üniversitelerde bahsi geçen bölümlere sahiplik konusunda farklılıklar görülmektedir. Sayısal olarak dağılıma bakıldığında 3 tanesinde sadece Adli Bilimler ile ilgili bir lisans bölümü, 8 tanesinde sadece bir yüksek lisans bölümü ve 14 tanesinde de hem bir lisans hem de bir yüksek lisans bölümünün mevcut olduğu görülmektedir. Ülke bazında incelendiğinde, Amerika Birleşik Devletleri’ndeki üniversitelerin tamamında her iki bölüm türünün de olduğu, İngiltere’de 3 adet üniversitede

her ikisinin de ve 2 tanesinde de sadece lisans bölümünün olduğu, Avustralya'da 3 adet üniversitede her iki bölümün ve 1 tanesinde de sadece lisans bölümünün olduğu, İsviçre'de bulunan Lozan Üniversitesi'nde her iki bölüm türünün de olduğu, Hindistan'da bulunan 1 üniversitede ise hem lisans hem de yüksek lisans bölümleri bulunduğu ve son olarak Türkiye'de ise 2 adet üniversitede her iki bölüm türünün de

olduğu ve 8 tanesinde sadece yüksek lisans eğitiminin olduğu görülmektedir. Veri toplanıp incelenen tüm ülke, üniversite ve bölüm isimleri Tablo 2'de mevcuttur. Tablo 3'te ise üniversitelerin lisans ve yüksek lisans bölümlerine sahiplik durumları gösterilmektedir.

Tablo 2.
İncelenen Ülke, Üniversite ve Bölüm Listesi.

ÜLKE	ÜNİVERSİTE	LİSANS	YÜKSEK LİSANS
AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ	Cedar Crest College	Forensic Science	Forensic Science
	Florida State University	Criminology	Criminology
	University of South Florida	Criminology	Criminology
	University of New Haven	Forensic Science	Forensic Science
İNGİLTERE	Teesside University	Forensic Science	Forensic Science
	Strathclyde University	Forensic & Analytical Chemistry	Forensic Science
	University of Kent	Forensic Science	Forensic Science
	University of the West of Scotland	Forensic Science	-
	Hull University	Forensic Science	-
AVUSTRALYA	Murdoch University	Forensic Biology and Toxicology	Forensic Science
	University of Canberra	Applied Science in Forensic Studies	-
	Western Sydney University	Forensic Science	Forensic Science
	University of Technology Sydney	Forensic Science	Forensic Science
İSVİÇRE	Université de Lausanne	Forensic Science	Forensic Science
HİNDİSTAN	National Forensic Sciences University	Forensic Science	Forensic Science
TÜRKİYE	Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi	-	Adli Bilimler
	Ankara Üniversitesi	-	Adli Bilimler/Kriminalistik
	Çukurova Üniversitesi	-	Adli Bilimler
	Hacettepe Üniversitesi	-	Adli Bilimler
	Hitit Üniversitesi	-	Adli Bilimler
	İstanbul Üniversitesi	-	Fen Bilimleri/Sosyal Bilimler Anabilim Dalı
	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	-	Adli Bilimler
	Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi	-	Suç Araştırmaları Ana Bilim Dalı
	Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi	Adli Bilimler	Adli Bilimler
Üsküdar Üniversitesi	Adli Bilimler	Adli Bilimler Ana Bilim Dalı ³	

³ Üsküdar Üniversitesi'nde Adli Kimya ve Adli Toksikoloji Ana Bilim Dalı, Biyogüvenlik Ana Bilim Dalı ve Ceza Adaleti Ana Bilim Dalı yüksek lisans programları da bulunmaktadır. Ancak bu çalışmanın esas odağı Adli Bilimler olduğu için Adli Bilimler Anabilim Dalı seçilip incelenmiştir.



Tablo 3.
Üniversitelerin Lisans ve Yüksek Lisans Bölümlerine Sahiplik Durumları

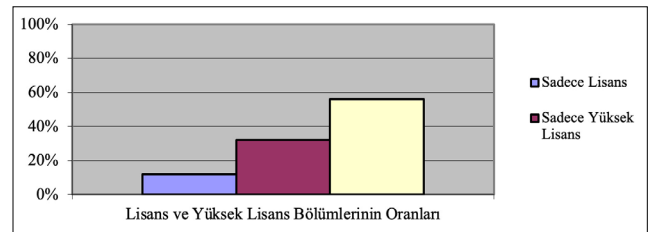
ÜLKE	ÜNİVERSİTE	LİSANS	YÜKSEK LİSANS	HER İKİSİ
AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ	Cedar Crest College			✓
	Florida State University			✓
	University of South Florida			✓
	University of New Haven			✓
İNGİLTERE	Teesside University			✓
	Strathclyde University			✓
	University of Kent			✓
	University of the West of Scotland	✓		
	Hull University	✓		
AVUSTRALYA	Murdoch University			✓
	University of Canberra	✓		
	Western Sydney University			✓
	University of Technology Sydney			✓
İSVİÇRE	Universität de Lausanne			✓
HİNDİSTAN	National Forensic Sciences University			✓
TÜRKİYE	Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi		✓	
	Ankara Üniversitesi		✓	
	Çukurova Üniversitesi		✓	
	Hacettepe Üniversitesi		✓	
	Hitit Üniversitesi			
	İstanbul Üniversitesi		✓	
	İstanbul Medeniyet Üniversitesi		✓	
	Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi		✓	
	Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi			✓
	Üsküdar Üniversitesi			✓

Tüm verilere bakıldığında ise, 25 üniversite içerisindeki oranlar şu şekildedir:

- Sadece lisans bölümüne sahip üniversiteler: %12,
- Sadece yüksek lisans bölümüne sahip üniversiteler: %32,
- Her iki bölüm türüne de sahip üniversiteler: %56.

Şekil 1’de bu oranlar grafik şeklinde verilmiştir. Oranlara bakıldığında her iki bölüm türüne de sahip üniversitelerin oranının sadece lisans ve sadece yüksek lisans bölümüne sahip olan üniversitelerin oranından fazla olduğu görülmektedir.

Şekil 1.
Lisans ve Yüksek Lisans Bölümlerinin Oranları



Adli Bilimler Bölümlerinin Açıldığı Fakülte ve Enstitüler

Veriler incelendiğinde, her Adli Bilimler veya ilgili bir bölümü olan üniversitenin aynı program türüne sahip olmadığı gibi her üniversitenin açmış olduğu bölümü aynı fakülte çatısı altında açmamış olduğu görülmektedir. Toplamda 27 adet fakülte ve enstitü incelenmiş ve bunların 17 adedinin fakülte ve 10 adedinin de enstitü olduğu görülmüştür. Fakülte ve enstitüler ayrı ayrı ele alınıp gruplandırılmıştır. İnceleme sırasında tüm bu fakülte ve enstitüler, Samarji'nin (2012) makalesinde de sınıflandırdığı gibi, 6 ana başlığa ayrılmıştır. Sayısal olarak her bir gruba bakıldığında ise fakülte ve enstitü rakamlarının aşağıdaki gibi olduğu görülmüştür:

- Adli Bilimler Fakültesi: 2 adet,
- Sağlık Bilimleri Fakültesi: 2 adet,
- Fen Bilimleri Fakültesi: 4 adet,
- Fiziki Bilimler Fakültesi: 1 adet,
- Çoklu Bölüm İçeren Fakülte: 8 adet,
- Diğer Fakülte: 0 adet.
- Adli Bilimler Enstitüsü: 4 adet,
- Sağlık Bilimleri Enstitüsü: 1 adet,
- Fen Bilimleri Enstitüsü: 2 adet,
- Fiziki Bilimler Enstitüsü: 0 adet,
- Çoklu Bölüm İçeren Enstitüsü: 0 adet,
- Diğer Enstitü: 3 adet.

Çoklu Bölüm İçeren Fakülteler içerisinde 'Kimya ve Fiziki Bilimler', 'Kriminoloji ve Ceza Adaleti', 'Davranış ve Toplum Bilimleri', 'Ceza Adaleti ve Adli Bilimler', 'Sağlık ve Yaşam Bilimleri', 'Bilgisayar, 'Mühendislik ve Fizik Bilimleri', 'Bilim ve Teknoloji', 'Adli Tıp ve Adli Bilimler', 'Mühendislik ve Doğa Bilimleri' ve 'Bilim, Sağlık, Mühendislik ve Eğitim' fakülteleri bulunmaktadır. Bu grupta herhangi bir enstitü bulunmadığı görülmüştür. "Diğer" grubunda ise herhangi bir fakülte bulunmamakla birlikte, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kültür ve Sağlık Bilimleri Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü ve Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü bulunmaktadır. Tüm diğer gruplar içerisinde en fazla sayıya sahip olan grup 8 adet fakülteyle Çoklu Bölüm İçeren Fakülteler grubudur. En az sayıya sahip olan gruplar ise sıfır adet fakülteyle Diğer Fakülte ve Fiziki ve Çoklu Bölüm içeren Enstitü gruplarıdır.

Tüm bu 27 fakülte ve enstitünün listeleri verildikten ve sınıflandırmalar yapıldıktan sonra tamamının toplama oranlarına kendi grupları içerisinde ayrı ayrı bakılmıştır. Fakültelerin oranları Şekil 2'de, enstitülerin oranları ise Şekil 3'te grafik şeklinde gösterilmiştir. Bu oranlar sırasıyla aşağıdaki gibidir.

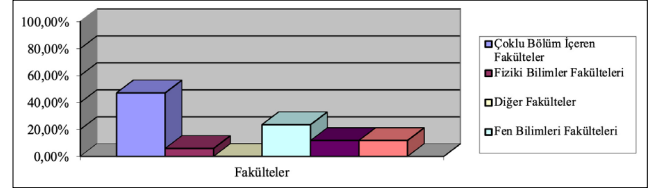
Fakülteler:

- Adli Bilimler Fakülteleri: %11,76,
- Sağlık Bilimleri Fakülteleri: %11,76,
- Fen Bilimleri Fakülteleri: %23,52,
- Fiziki Bilimler Fakülteleri: %5,88,
- Çoklu Bölüm İçeren Fakülteler: %47,05,
- Diğer Fakülteler: %0.

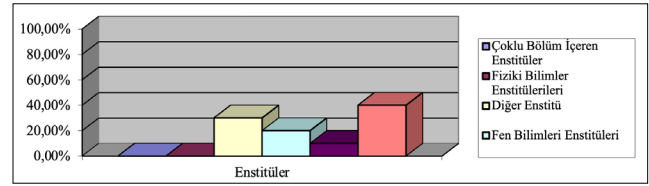
Enstitüler:

- Adli Bilimler Enstitüsü: %40,
- Sağlık Bilimleri Enstitüsü: %10,
- Fen Bilimleri Enstitüsü: %20,
- Fiziki Bilimler Enstitüsü: %0,
- Çoklu Bölüm İçeren Enstitüsü: %0,
- Diğer Enstitü: %30.

Şekil 2.
Bölümlerin Açıldığı Fakültelerin Dağılımı



Şekil 3.
Bölümlerin Açıldığı Enstitülerin Dağılımı



Adli Bilimler bölümlerinin böylesi geniş yelpazedeki fakültelerin bünyesinde açılmasını, Adli Bilimlerin doğası gereği disiplinler arası bir alan olmasına ve sosyal bilimlerden sayısal bilimlere neredeyse her bilim dalından yararlanarak adalet sistemine katkı sağlıyor olması gerçeğine bağlamak mümkündür. Türkiye ve diğer ülkelerin benzerlik ve farklılıklarına bakıldığında, fakülte ve enstitü konusundaki en göze çarpan özelliğin her iki tarafta da birbirinden farklı içerikte fakülte ve enstitülerin olmasıdır. Bir diğer önemli fark ise Türkiye'deki tüm lisansüstü bölümlerin enstitülerin bünyesinde açılmasıdır. Diğer ülkelerde böyle bir uygulama gözlemlenmemiştir. Öte yandan hem lisans hem yüksek lisans bölümlerinin aynı fakülte çatısı altında açıldığı görülmüştür. Diğer ülkelerde fakültelerin tamamı tek bir çatı altında toplanmamış, aksine farklı fakülteye yayılmıştır. Türkiye'de Adli Bilimler lisans bölümlerinin her ikisi de Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakülteleri bünyelerinde eğitim vermektedir.

Lisans ve Yüksek Lisans Derslerinin Sayısal Dağılımı

Bu bölümde, incelenen üniversitelerdeki Adli Bilimler bölümlerinin lisans ve yüksek lisans derslerinin sayısal dağılımı lisans ve yüksek lisans olmak üzere iki ayrı program türünde ve ülke bazında incelenmiştir. Buna göre incelenen lisans bölümlerinin toplamı 17 ve ders sayılarının toplamı 595'tir, yüksek lisans bölümlerinin toplamı 22, derslerin toplamı ise 463 olarak bulunmuştur. Toplamda ise 39 lisans ve yüksek lisans bölümü ve 1058 adet ders incelenmiş ve gruplandırılmıştır. Bu inceleme yapılırken, NIJ'in (Amerikan Ulusal Adalet Enstitüsü) *Education and*



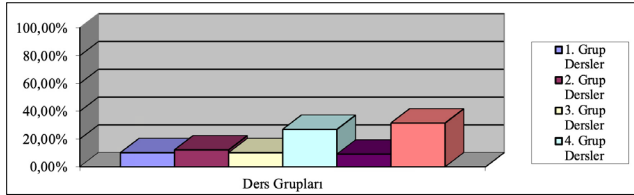
Training in Forensic Science: A Guide for Forensic Science Laboratories, Educational Institutions, and Students adlı 2004 yılına ait raporundaki lisans ve yüksek lisans bölümleri için belirlemiş olduğu tavsiye niteliğindeki ders gruplandırmaları ve her bir gruptaki ders isim ve içerikleri esas alınmıştır. Bu dersler şu şekilde gruplandırılmıştır:

1. Grup Dersler: Genel Eğitim Dersleri,
2. Grup Dersler: Doğal Bilimler Dersleri,
3. Grup Dersler: Özel Bilim Dersleri,
4. Grup Dersler: Adli Bilim Temeli Dersler,
5. Grup Dersler: Adli Bilim Laboratuvar Dersleri,
6. Grup Dersler: İlave Dersler

Lisans Derslerinin Sayısal Dağılımı

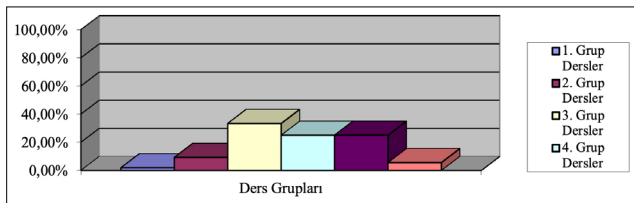
Bu bölümde araştırmaya dahil edilmiş olan 25 üniversitenin Adli Bilimler lisans bölümleri incelenmiştir. Toplam 17 adet lisans bölümünün ders dağılımları grafikler halinde verilmiştir.

Sekil 4. Amerika Birleşik Devletleri’ndeki Üniversitelerin Lisans Derslerinin Oransal Dağılımı.



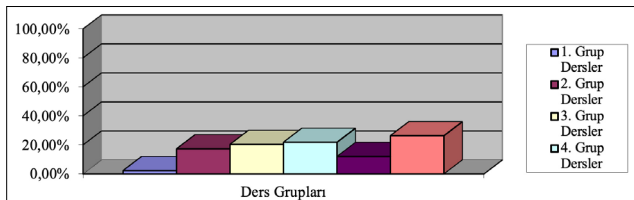
Derslerin oransal dağılımı 1. Grup Dersler %10,15, 2. Grup Dersler %12,18, 3. Grup Dersler %10,15, 4. Grup Dersler %26,90, 5. Grup Dersler %9,13 ve 6. Grup Dersler %31,47 olarak belirlenmiştir.

Sekil 5. İngiltere’deki Üniversitelerin Lisans Derslerinin Oransal Dağılımı



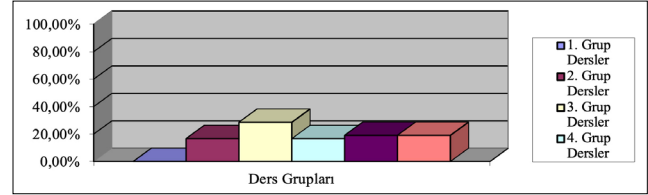
Derslerin oransal dağılımı 1. Grup Dersler %1,85, 2. Grup Dersler %9,25, 3. Grup Dersler %33,33, 4. Grup Dersler %25,00, 5. Grup Dersler %25,00 ve 6. Grup Dersler %5,55 olarak belirlenmiştir.

Sekil 6. Avustralya’daki Üniversitelerin Lisans Derslerinin Oransal Dağılımı.



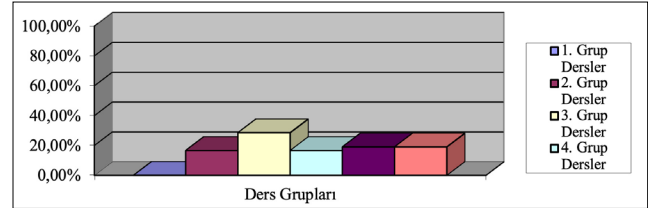
Derslerin oransal dağılımı 1. Grup Dersler %2,25, 2. Grup Dersler %17,29, 3. Grup Dersler %20,30, 4. Grup Dersler %21,80, 5. Grup Dersler 12,03 ve 6. Grup Dersler %26,31 olarak belirlenmiştir.

Sekil 7. National Forensic Sciences University’nin Lisans Derslerinin Oransal Dağılımı



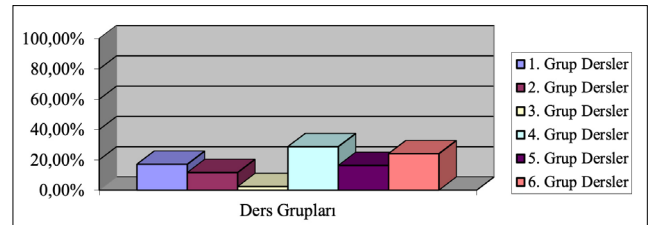
Derslerin oransal dağılımı 1. Grup Dersler %0,00, 2. Grup Dersler %16,66, 3. Grup Dersler %28,57, 4. Grup Dersler %16,66, 5. Grup Dersler 19,04 ve 6. Grup Dersler %19,04 olarak belirlenmiştir.

Sekil 8. Lausanne University’nin Lisans Derslerinin Oransal Dağılımı



Derslerin oransal dağılımı 1. Grup Dersler %4,34, 2. Grup Dersler %15,21, 3. Grup Dersler %6,52, 4. Grup Dersler %56,52, 5. Grup Dersler 17,39 ve 6. Grup Dersler %0,00 olarak belirlenmiştir.

Sekil 9. Türkiye’deki Üniversitelerin Lisans Derslerinin Oransal Dağılımı.



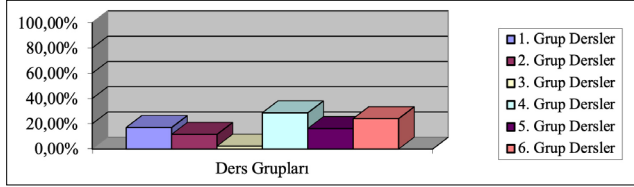
Derslerin oransal dağılımı 1. Grup Dersler %17,05, 2. Grup Dersler %11,62, 3. Grup Dersler %2,32, 4. Grup Dersler %28,68, 5. Grup Dersler 16,27 ve 6. Grup Dersler %24,03 olarak belirlenmiştir.

Yüksek Lisans Derslerinin Sayısal Dağılımı

Bu bölümde araştırmaya dahil edilmiş olan 25 üniversitenin Adli Bilimler yüksek lisans bölümleri incelenmiştir. Toplam 17 adet lisans bölümünün değerlendirilmesine karşın, toplam 22 adet yüksek lisans bölümü ele alınmıştır.

Sekil 10.

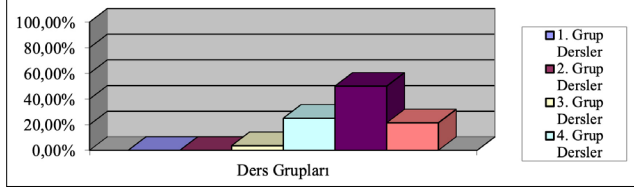
Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Üniversitelerin Yüksek Lisans Derslerinin Oransal Dağılımı



Derslerin oransal dağılımı 1. Grup Dersler %0,74, 2. Grup Dersler %4,05, 3. Grup Dersler %8,10, 4. Grup Dersler %20,27, 5. Grup Dersler 27,02 ve 6. Grup Dersler %39,18 olarak belirlenmiştir.

Sekil 11.

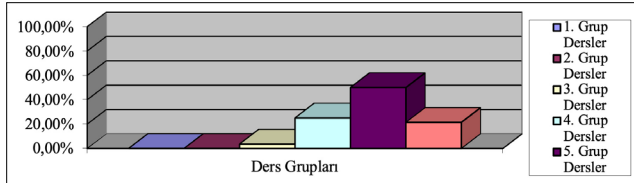
İngiltere'deki Üniversitelerin Yüksek Lisans Derslerinin Oransal Dağılımı



Derslerin oransal dağılımı 1. Grup Dersler %00,00, 2. Grup Dersler %00,00, 3. Grup Dersler %3,57, 4. Grup Dersler %25,00, 5. Grup Dersler 50,00 ve 6. Grup Dersler %21,42 olarak belirlenmiştir.

Sekil 12.

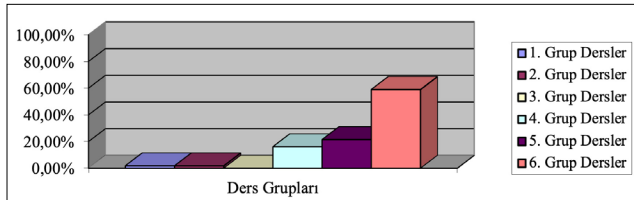
Avustralya'daki Üniversitelerin Yüksek Lisans Derslerinin Oransal Dağılımı



Derslerin oransal dağılımı 1. Grup Dersler %1,78, 2. Grup Dersler %1,78, 3. Grup Dersler %00,00, 4. Grup Dersler %16,07, 5. Grup Dersler 21,42 ve 6. Grup Dersler %58,92 olarak belirlenmiştir.

Sekil 13.

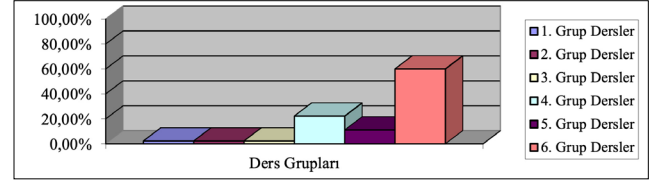
National Forensic Sciences University'nin Yüksek Lisans Derslerinin Oransal Dağılımı



Derslerin oransal dağılımı 1. Grup Dersler %00,00, 2. Grup Dersler %00,00, 3. Grup Dersler %3,33, 4. Grup Dersler %13,33, 5. Grup Dersler 66,66 ve 6. Grup Dersler %16,66 olarak belirlenmiştir.

Sekil 14.

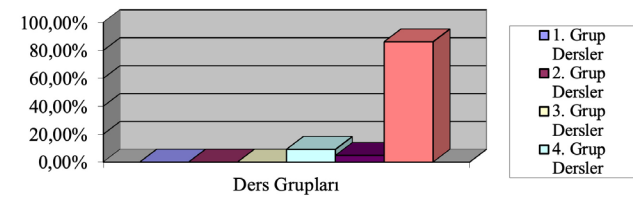
Lausanne University'nin Yüksek Lisans Derslerinin Oransal Dağılımı



Derslerin oransal dağılımı 1. Grup Dersler %2,22, 2. Grup Dersler %2,22, 3. Grup Dersler %2,22, 4. Grup Dersler %22,22, 5. Grup Dersler 11,11 ve 6. Grup Dersler %60,00 olarak belirlenmiştir.

Sekil 15.

Türkiye'deki Üniversitelerin Yüksek Lisans Derslerinin Oransal Dağılımı



Derslerin oransal dağılımı 1. Grup Dersler %00,00, 2. Grup Dersler %00,00, 3. Grup Dersler %00,00, 4. Grup Dersler %9,07, 5. Grup Dersler 4,75 ve 6. Grup Dersler %86,17 olarak belirlenmiştir.

Niteliksel Özellikler

Bu bölümde, 6 ülkeden 25 üniversitenin Adli Bilimler lisans ve yüksek lisans dersleri niteliksel olarak, lisans ve yüksek lisans ders içeriklerinin işleniş şekilleri alt başlığı altında incelenmiştir. Diğer bir deyişle, bu bölümde derslerin hangi metotlarla öğretildiği, öğretimin teorik mi pratik mi olduğu, uygulamalı işleyiş şekillerinin neler olduğu gibi konulara değinilmiş ve bunların dışında eğer sadece o üniversitede bulunan bir öğretim metodu bulunuyorsa bunlar tablo halinde verilerek açıklanmıştır.

Lisans ve Yüksek Lisans Ders İçeriklerinin İşleniş Şekilleri

Her üniversitenin dersleri işleyiş yöntem ve metotlarında doğal olarak benzerlikler olabildiği gibi farklılıklar da vardır. Müfredat incelemesinde, incelenen üniversitelerin hepsinin Adli Bilimler eğitimlerinde bu alan için gerekli tüm teori ve becerilerin öğretilmesi için her türlü imkân, teknoloji ve teknikten yararlanmaya çalıştığı görülmüştür. Tüm üniversiteler genelinde başvurulan eğitim ve öğretim metotlarının şu şekilde bir dağılım göstermektedir:



Tablo 4.
Üniversitelerin Ders Uygulama İçerikleri.

ÜLKE	ÜNİVERSİTE	UYGULAMA İÇERİĞİ
AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ	Cedar Crest College	<ul style="list-style-type: none"> Hem ABD hem de Avustralya veya Avrupa’da yaz stajı imkânı Gerçek adli bilim uzmanlarıyla model iş mülakatları Akademisyenlerle araştırma projesi çalışmaları Her öğrencinin kurgu fiziksel delil analizi ile gerçek laboratuvar analiz sonuçlarını temsili mahkemede savunması Olay yeri yeniden kurgulama çalışması ve yazılı rapor hazırlama Laboratuvar dersi yoğunluğunun yüksek olması
	Florida State University ⁴	<ul style="list-style-type: none"> ABD çapında onaylanmış bir ceza adaleti kurumunda teori, uygulama ve gözlem entegrasyonu sağlayan staj uygulaması (yurt dışı stajlar kabul edilmiyor). Belirli bir akademisyenle belirli zaman aralıklarıyla yüz yüze birebir ders imkânı Öğrencilerin kampüs içi seminer anlatımı Toplum hizmeti saatleri
İNGİLTERE	Teesside University ⁵	<ul style="list-style-type: none"> 1 yıllık sektör çalışması yaparak eğitimi 1 yıl uzatabilme Şehrin yerel sorgu yargıcına ziyaret olanağı
	Strathclyde University ⁶	<ul style="list-style-type: none"> Laboratuvar dersi yoğunluğunun yüksek olması
	University of Kent ⁷	<ul style="list-style-type: none"> Öğrencilerin üniversitenin çeşitli iş ortakları ile görüşmesi 3. yılı sektör çalışması şeklinde geçirme imkânı (zorunlu değil) Adli bilim sektöründen uzmanların ders anlatımı yapması Hukuk fakültesi destekli alınan ceza adaleti dersleri
	University of the West of Scotland ⁸	<ul style="list-style-type: none"> Gerçek olay yeri ziyaretleri Olay yeri laboratuvarında kurgu olay yeri çalışmaları 3. yıldan sonra 1 yıl sektör çalışmasıyla okul uzatabilme (zorunlu değil)
İSVİÇRE	Lausanne University ⁹	<ul style="list-style-type: none"> Yüksek lisansta tercihen 2. yıl 1 dönem olacak şekilde o dönemi bir yurt dışı üniversitesinde okuma ve hatta oralarda proje yapıp tezleri de orada yazabilme imkânı
AVUSTRALYA	Murdoch University ¹⁰	<ul style="list-style-type: none"> Kampüs içi ve dışı kurgu olay yeri çalışması Palinoloji, entomoloji ve antropolojide uygulamalı çalışmalar yapılabilmesi Kil bazlı yeniden yüz yapılandırma çalışması Laboratuvar dersi yoğunluğunun yüksek olması
TÜRKİYE	İstanbul Üniversitesi ¹¹	<ul style="list-style-type: none"> Çeşitli kurumlardan temsilcilerin gelmesi, kurumları tanıtması ve öğrencilerin bu kurumlara ziyaretler düzenlemesi Polis Kriminal Laboratuvarlarında uygulama pratiği yapabilme imkânı Gerçek olgu ve dava dosyaları üzerinde pratik çalışma
	Üsküdar Üniversitesi ¹²	<ul style="list-style-type: none"> Laboratuvar dersi yoğunluğunun yüksek olması Gerçek vaka dosyaları üzerinden adli fizik hesaplamaları Gerçek vaka sunumları Adli Bilimler alanında film ve belgesel izlenmesi Akademik makale yazımı çerçevesinde İngilizce bilgi ve becerilerin geliştirilmesi Belge inceleme teorik ve pratik eğitimi Proje yazımı ve girişimcilik kültürü geliştirme ve devamında örnek proje yazımı Masumiyet projesi üzerinde çalışarak haksız mahkûmiyet dosya analizi gerçekleştirme Dalış sertifikaları olan öğrencilere yönelik olarak açılan sualıtı olay yeri inceleme dersi kapsamında delil toplama, çıkartma ve laboratuvara gönderme çalışması

⁴ <https://criminology.fsu.edu/degrees/undergraduate-programs>

⁵ [https://www.tees.ac.uk/undergraduate_courses/forensic_&_crime_scene_sciences/bsc_\(hons\)_forensic_science](https://www.tees.ac.uk/undergraduate_courses/forensic_&_crime_scene_sciences/bsc_(hons)_forensic_science). Cfm

⁶ <https://www.strath.ac.uk/courses/undergraduate/forensicanalyticalchemistry/>

⁷ <https://www.kent.ac.uk/courses/undergraduate/74/forensic-science-msci>

⁸ <https://www.uws.ac.uk/study/undergraduate/undergraduate-course-search/forensic-science/>

⁹ <https://www.unil.ch/esc/enseignement/bachelor>

¹⁰ <https://www.murdoch.edu.au/course/undergraduate/mj-fbtx>

¹¹ <https://adlitip.iuc.edu.tr/tr/content/akademik/sosyal-bilimler-anabilim-dali#title15239505636703>

¹² <https://adlitip.iuc.edu.tr/tr/content/akademik/fen-bilimleri-anabilim-dali#title15235373941773>

¹² <https://uskudar.edu.tr/babe/adli-bilimler-ana-bilim-dali-tezli-tezsiz-yuksek-lisans-programi-ders-icerikleri>
<https://uskudar.edu.tr/mdbf/adli-bilimler-dersler>

- Geleneksel anlatım temelli öğrenme,
- Laboratuvar dersleri aracılığıyla deneysel ve uygulamalı öğrenme,
- Öğrencilerin bireysel çalışması,
- Danışman eşliğinde uygulama tabanlı staj ve sektör çalışması şeklinde öğrenme,
- Konferans/seminer ve sektörden gelen uzman konuşmaları,
- Proje temelli öğrenme,
- Kurgu olay yeri inceleme, delil toplama, laboratuvarında analiz etme, raporlama ve mahkemeye delil sunup savunma yapma çalışması,
- Poster hazırlama ve sunumu,
- Atölye çalışmaları,
- Sınıf içi gerçek vaka sunum ve tartışması,
- Mahkeme ve gerçek olay yeri ziyaretleri,
- Uygulama temelli yazılı ödev hazırlama,
- Akademisyenler eşliğinde araştırma projelerine dahil olma.

Tüm bu eğitim-öğretim metotlarının yanı sıra, üniversitelerin Adli Bilimler eğitiminin tam anlamıyla gerçekleştirilebilmesi için kendi içlerinde de uygulama bazlı eğitimleri oldukça çeşitli tutmaya çalıştıkları görülmüştür. Tablo 4'te en yoğun görülen uygulama şekilleri ile diğer üniversitelerden farklı uygulamalara sahip üniversitelerin isimleri ve sahip oldukları uygulamalar verilmiştir. Bunlar arasında en çok çeşitlilik gösteren alanlar arasında staj, sektör çalışması, gerçek ve kurgu olay yeri incelemesi, başka ülkede bir üniversitede eğitim, öğrencilerin üniversitelerin sektör işbirlikçileriyle tanışabilme imkânı ve çeşitli araştırma projesi çalışmaları gösterilebilir. Genel olarak bakıldığında kriminalistik ağırlıklı olan bölümlerin hem lisans hem de yüksek lisans eğitimlerinde laboratuvar içeriğinin oldukça yoğun olarak verildiği görülmüştür. Ancak Amerika Birleşik Devletleri'nde incelenen kriminoloji bölümlerinde bölüm içeriği gereği laboratuvar dersleri olmayıp, bunun yerine onaylanmış bir ceza adaleti kurumunda staj yapabilmeye olanağı mevcuttur.

Tartışma

Veriler, literatür taramasına göre Samarji'nin (2012) çalışmasında olduğu gibi niteliksel ve niceliksel açıdan çalışılmış olup, NIJ raporundaki gibi de dersler 6 grup altında incelenmiştir. Ancak bu çalışma Samarji'den farklı olarak lisans ve yüksek lisans olmak üzere ayrı ayrı ve her biri kendi içerisinde ayrıntılı olacak şekilde ele alınmıştır. Buna göre, Türkiye'deki Adli Bilimler eğitimi ile diğer ülkelerin eğitimlerinin farklılık ve benzerlikler gösterdikleri gözlemlenmiştir.

Üniversitelerdeki ders grup dağılımları ülkeler arasında, hatta aynı ülke içerisindeki üniversitelerde dahi farklılıklar gösterebilmektedir. Üniversiteler genelinde kimya ve biyoloji gibi bilim temelli derslere oldukça yer verildiği görülmüştür. Bu durum, Avusturyalı Adli Bilimler

laboratuvarları yöneticilerinin bir araştırmasında bulunan (NIFS 2005), bu alandaki öncelikli gerekliliğin iyi bir bilim eğitimi olduğu ifadesini desteklemektedir. Laboratuvar uygulamalı dersler yine oransal farklılıklar göstermekle birlikte, kriminoloji bölümleri haricinde her üniversitenin özellikle lisans bölümlerinde mevcuttur. Yüksek lisans müfredatı, 1. Grup genel eğitim derslerinden ziyade daha çok alan ağırlıklı dersler veya seçmeli grubu olan 6. Grup derslerden oluşmaktadır. Samarji'nin (2012) çalışmasındaki bulgularla uyumlu olarak, lisans eğitiminin daha 'derinlemesine' olup daha çok yoğun bilim dersleriyle, yüksek lisans eğitiminin ise daha 'geniş' kapsamlı, yani daha disiplinler arası olduğu görülmektedir. Bu da yüksek lisans eğitiminin doğasına uygun bir durum olup öğrencilere istedikleri ve ilgi duydukları alanlarda uzmanlaşma fırsatı tanımaktadır. İncelenen diğer ülkelerdeki üniversite çeşitliliğinin aksine, Türkiye'de lisans eğitimi sadece Üsküdar Üniversitesi ve Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi ile sınırlıdır. Bu açıdan Türkiye ile diğer ülkeler arasında büyük bir fark mevcuttur. Türkiye'deki eğitim Hindistan'daki National Forensic Science University'de olduğu gibi daha çok yüksek lisans bazında gerçekleşmektedir. Ancak tüm diğer üniversitelerle kıyaslandığında, Hindistan'da bulunan National Forensic Sciences University dünyadaki ilk ve şu an Adli Bilimler üzerine kurulu tek üniversite olması açısından büyük önem arz etmektedir. Bu özelliğiyle sadece Türkiye'den değil diğer ülkelerden de ayrılmaktadır. Bölüm, tek başına bir Adli Bilimler lisans bölümü olmayıp 5 yıl bütünlümlü şekilde bir eğitimle yüksek lisans mezunu öğrenci yetiştirmektedir. Özellikle lisans bölümlerinde diğer ülkelerde 1. Grup genel eğitim dersleri ya yok ya da oldukça az sayıda olabilmektedir. Üsküdar Üniversitesi'nde ise bu dersler de yeterli sayıda mevcut olup, NIJ raporundaki önerilerle paralel olacak şekilde ders grup dağılımı oldukça dengeli şekildedir. Diğer ülkelerde lisans ve yüksek lisans eğitimleri aynı fakülte veya enstitü çatısı altında açılmaktayken, Üsküdar Üniversitesi'nde lisans ve yüksek lisans eğitimleri farklı fakülte ve enstitü çatısı altındadır. Eğitim süreleri de hem lisans hem yüksek lisans bazında farklılıklar göstermektedir. Bu üniversitede lisans 4 yılken diğer ülkelerde 3, 4 veya 5 yıl olabildiği görülmüştür. Yüksek lisans ise tezli programlarda 2 yıl, tezsiz programlarda ise 1 buçuk yılken, diğer ülkelerde 1 veya 1 buçuk yıl arasında değişmektedir. Yüksek lisans bitirme şartları da diğer bir farklılık konusudur. Bunların yanında, bazı üniversitelerde hem tezli hem de tezsiz bitirme şartı bulunurken bazılarında ise sadece tezli yüksek lisans programlarını bitirme şartı bulunmaktadır. Tezsiz programlarda öğrencilerden bitirme projesi hazırlamaları beklenmektedir. Türkiye'de lisans bazında kriminoloji bölümü mevcut değildir. Diğer ülkelerde ayrı bir bölüm olarak açılabilirdiği görülmüştür. University of New Haven ve Lausanne University örneklerinde olduğu gibi bazı lisans ve yüksek lisans bölümlerinde öğrenciler kimya, biyoloji veya dijital deliller gibi alt alanlar seçip ona göre ders alabilmektedirler. Türkiye'de bu durum mevcut değildir. Diğer bazı üniversitelerde özellikle lisans sırasında yurt dışı eğitim mevcutken Türkiye'de



böyle bir seçenek bulunmamaktadır. Özellikle Avrupa’da lisans eğitiminin bir yılını başka bir üniversitede okumak mümkündür. Türkiye’de lisans sırasında 1 yıl uzatma alıp o zaman diliminde sektörde ücret alarak çalışmak mümkün olmamaktadır. Özellikle ABD’deki bazı üniversitelerde bu imkân mevcuttur. Türkiye’de lisansta da yüksek lisansta da yarı zamanlı okuma imkânı mevcut değildir. Ancak, özellikle Avustralya’da bu durumun oldukça yaygın olduğu bilinmektedir.

Tüm bu farklılıkların yanında Türkiye’deki eğitim ile diğer ülkelerdeki eğitim arasında benzerliklerin de bulunduğu görülmüştür. Yapılan incelemeler sonucunda belirlenen benzerlikler ise şu şekildedir. Türkiye’de de diğer ülkelerde olduğu gibi Adli Bilimler bölümleri için Adli Bilimler fakülte veya enstitüleri açılmayıp bu bölümleri var olan diğer fakültelerin bünyesi altında açma eğilimi mevcuttur. Bu durum Samarji’nin (2012) çalışmasındaki bulgularla benzerdir. Onun çalışmasında fakülteler 8 farklı başlık altındayken, bu çalışmada 6 farklı fakülte ve enstitü belirlenmiştir. Bu da üniversitelerin sadece bir bölüm türünü açmaktansa her ikisini de aynı anda açmayı tercih ettikleri şeklinde yorumlanabilir. Samarji, bu farklılığı alanın disiplinler arası olmasına bağlamaktadır. Lisans eğitimi sırasında Türkiye’de de resmi veya özel laboratuvarlarda staj imkânı bulunmaktadır. Mennell’e (2006) göre bu durum istihdam sonrası uzman yetiştirme maliyetlerini düşürmek açısından faydalı görülmektedir. Hem lisans eğitimi hem de yüksek lisans eğitimi sırasında açılan seçmeli ders sayılarının oldukça fazla olduğu görülmüştür. Özellikle yüksek lisans programlarında seçmeli ders sayısı diğer ülkelerde olduğu gibi oldukça yüksektir. Hatta bu oran %86,17 ile en yüksek Türkiye’dedir. Bu durum, Türkiye’de belirli alanlarda uzmanlaşmaya önem verildiği şeklinde yorumlanabilir. Özellikle Adli Bilimler eğitiminin olmazsa olmaz dersleri Türkiye’de de mevcuttur. Bunlara, kurgu veya gerçek vaka incelemeleri, laboratuvar dersleri, poster hazırlama ve sunumu, delil toplayıp bunları laboratuvarlarda inceleme ve mahkemede sunma, bilim projeleri hazırlama gibi uygulama ve dersler örnek olarak gösterilebilir. Bettels ve arkadaşlarının (2022) dediği gibi gerçek öğrenme deneyimleri, gerçek dünya görevlerini tekraralama fırsatları sunmakla birlikte önyargılı fikirlerle baş etme imkânı da sunar. Bu tarz uygulama derslerinin önemi bu açıdan çok büyüktür. Türkiye’de de Adli Fizik, Adli Kimya, Adli Biyoloji ve Genetik Laboratuvarları gibi uygulama alanları bulunmaktadır. Diğer bir deyişle, bu konuda NIJ raporunda tavsiye edilen müfredatla Türkiye’de yürütülen müfredat arasında oldukça paralellik görülmektedir. Lisans eğitimi sırasında da öğrencilerden bir bitirme projesi yapmaları beklenmektedir. Öğrencilerin sektörü daha iyi tanıyabilmeleri açısından sektörde çalışan uzmanlar davet edilip öğrencilerin mesleği tanımaları sağlanmaktadır. Bu da Sensabaugh’ın (1998) çalışmasında belirttiği gibi Adli Bilimler eğitiminin bu alanın ‘kendi düşünme şeklini ve değerlerini aşılması’ açısından önemlidir.

Adli Bilimler diğer alanların bilgilerinden kendine has şekillerde yararlanır. Bunu gerçekleştirebilmek için de bu alandaki eğitimin oldukça geniş çapta verilmesi önem taşımaktadır. Yine literatüre bakacak olursak, Kobus ve Liddy’nin (2009) hem ‘araştırma’ hem de ‘eğitimin’ Adli Bilimler mesleğinin güvenilirliğini sağlamak için kritik öğeler olduklarını söylediklerini görmekteyiz. Bunu gerçekleştirebilmenin yolu da ders çeşitliliğini geniş tutmaktan geçmektedir. Ders programı incelemesinde öne çıkan, örneğin, İstanbul Medeniyet ve Hacettepe Üniversiteleri’nde olan Adli Jeoloji dersi, Ankara, Hacettepe ve Çukurova Üniversitelerinde olan Sesbilim dersi, yine Hacettepe Üniversitesi’nde olan Palinoloji ve Adli Mühendislik dersleri, İstanbul ve Üsküdar Üniversitelerinde olan Belge İnceleme dersleri, bunlara ilaveten, yine hem Türkiye hem de diğer ülkelerdeki üniversitelerde yer alan Antropoloji, Adli Dilbilim ve Kriminoloji gibi geniş çapta içeriklere sahip derslerin varlığı yukarıda bahsi geçen görüşün hem araştırma hem de eğitim kısmını güçlendirmeye katkıda bulunabilir olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Üniversite bazında verilen Adli Bilimler eğitiminin sektöre olan getirileri yadsınamaz niteliktedir. İşte bu sebeple, her şeyden önce Adli Bilimler eğitiminin standart bir hale getirilmesi önem arz etmektedir. Bu sağlanabilirse, lisans ve yüksek lisans eğitiminin üzerine doktora eğitimi sağlayarak Adli Bilimler alanında bilim insanı ve akademisyen yetiştirip sektöre sektörden olan liderlerin hâkim olması ve gelecekteki meslek üyelerinin de onlar tarafından yetiştirilmesi mümkün kılınabilir. Adli Bilimlerin maksimum potansiyeline ulaşmasını ve toplumsal yükümlülüğünü yerine getirmesini sağlamak için Adli Bilimlerin kendi liderlerini geliştirmesi kritik bir gerekliliktir (Quarino ve Brettel, 2009).

Mennell’in (2006) de makalesinde belirttiği gibi üniversitelerin bir görevi de özellikle bilim ve teknoloji yardımıyla, Adli Bilimleri araştırma imkanları bakımından destekleyip geliştirmektir. Bu da ülkemizdeki Adli Bilimleri bölümlerini sadece sahada geliştirmenin ötesinde akademik araştırmalar yoluyla uluslararası arenada da geliştirip diğer ülkelerle yarışabilir hale getirebilir. Jackson’un da çalışmasında altını çizdiği gibi, (2009) üniversite eğitiminin bu bağlamda hem bilimsel olarak uzman hem de sosyal olarak sorumluluk sahibi bir eğitimi güçlü oluşturmada önemli bir rol oynaması gerekmektedir.

Sonuç

Bu çalışma Adli Bilimler gibi tüm dünyada oldukça popüler olan bir alanda eğitimin hem lisans hem de yüksek lisans temelinde Türkiye’de ve dünyada ne gibi benzerlikler ve farklılıklar barındırdığını görebilmek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla da bölüm ve yüksek lisans programlarının müfredatları ilgili üniversitelerden temin edilerek mevcut dersler niceliksel ve niteliksel başlıklar altında incelenmiş, veriler gerek tablolar gerekse de şekiller halinde sunulmuştur. Alan yazına baktığımızda diğer ülkelerde,

özellikle de Amerika Birleşik Devletleri'nde buna benzer çalışmalar olduğu görülmektedir. Ancak Türkiye'de bu tarz bir çalışmanın ilk kez Atasoy, Sedat Cologlu, Abaci-Kalfoglu ve Polat tarafından 1996 yılında sadece yüksek lisans eğitimi temelinde yapılmış olması, o zamanın koşullarında ülkemizde bu eğitim sadece yüksek lisans şeklinde ve İstanbul Üniversitesi'nde olduğu için gayet doğaldır. Ancak günümüzde lisans bölümlerinin kurulması ve bu eğitimi veren üniversite sayısının da artması sebebiyle daha kapsamlı bir çalışmaya ihtiyaç duyulmaktaydı. Bu tarz bir çalışma gelecekte sadece belli dersler veya belli bölüm veya programlar (örneğin, sadece olay yeri inceleme, dijital deliller gibi) temel alınarak eğitimi veren dünyadaki tüm üniversiteler ve Türkiye kıyaslanarak tekrarlanmasında fayda bulunabilir.

Bu alanda üniversite bazındaki eğitimin hem dünya çapında hem de Türkiye'de geldiği mevcut nokta geçmişteki haline nazaran oldukça ileridir ve şu açıktır ki suç dünyası bitmeyeceği hatta daha da büyüyeceği için suçla mücadele ve dolayısıyla Adli Bilimler eğitiminin kapsamı da büyümeye ve gelişmeye devam edecektir. Hem bu bölümleri bünyesine dahil etmiş olan hem de alanda gerekli olan başka bölümleri de zamanla bünyesine dahil eden üniversite sayısı şüphesiz ki artacaktır. Ülkemizdeki genel gidişat da bunu kanıtlar şekildedir. Geçmişe nazaran Adli Bilimler yüksek lisans bölümlerinin sayısı artmıştır. Ayrıca ülkemizde Üsküdar Üniversitesi Adli Bilimler lisans bölümü öncülüğünde başlayan lisans eğitimi Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi bünyesinde de bu alanda bir lisans bölümü kurulmasıyla ikiye çıkmıştır. Bu durum da bu alandaki lisans, yüksek lisans ve hatta doktora eğitimine oldukça önem verilmesini ve daha standart hale getirilmesi için çalışılmasını gerektirmektedir. Bu çalışma da bu alanda verilecek olan eğitimin standartlaştırılması ve geliştirilmesi için önemli olabileceği gibi bu alanda yeni bölümler kurulmasında yararlanılabilecek bir kaynak olabilir.



Kaynakça

- Adli Bilimler Yüksek Lisans Programı Hakkında. (2021). Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. <https://www.acibadem.edu.tr/akademik/lisansustu/saglik-bilimleri-enstitusu/programlar/yuksekk-lisans/adli-bilimler/hakkında>
- Almirall, J. R., & Furton, K. G. (2003). Trends in forensic science education: Expansion and increased accountability. *Analytical and Bioanalytical Chemistry*, 376(8), 1156–1159. <https://doi.org/10.1007/s00216-003-1891-4>
- American Academy of Forensic Sciences. (n.d.). <https://www.aafs.org/> (Son erişim tarihi: 01.08.2022)
- Ankara Üniversitesi Kriminalistik Yüksek Lisans Programı Hakkında. (2021). Ankara Üniversitesi. http://bbs.ankara.edu.tr/Amac_Hedef.aspx?bno=4109&bot=1715
- Atasoy, S., Çoğlu, S., Abacı-Kalfoglu, E., & Polat, O. (1996). Postgraduate forensic science education in Turkey. *Journal of Forensic Sciences*, 41(2), 15414J. <https://doi.org/10.1520/jfs15414j>
- Best Universities for Forensic Science in the World. (2024). EduRank. <https://edurank.org/liberal-arts/forensic-science/>
- Bettels, K., Grimstead, D., Allsop, C., Chaussée, A., Bolton-King, R. S., Sturdy Colls, et al. (2022). Finding the missing and unknown: Novel educational approaches to warming up cold cases. *Science and Justice*, 62(6), 749–757. <https://doi.org/10.1016/j.scijus.2022.03.007>
- Cedar Crest College Forensic Science. (2021). Cedar Crest College. https://www.cedarcrest.edu/academics/forensic_science/index.shtml
- Çukurova Üniversitesi Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü. (2021). <https://babe.cu.edu.tr/>
- Ertürk, S. (1972). Eğitimde program geliştirme. Yelken Tepe Yayınları.
- Florida State University Criminology. (2021). <http://criminology.fsu.edu/>
- Hacettepe Üniversitesi Adli Bilimler Yüksek Lisans Programı. (2021). Hacettepe Üniversitesi. http://akts.hacettepe.edu.tr/program_detay.php?birim_ref=410c62644270276d014293f797390aff&birim_kod=2147&prg_oid=410c62644270276d014293f8af990b11&prg_kod=21471&programduzey=3&submenuheader=2
- Hitit Üniversitesi Adli Bilimler Yüksek Lisans Programı. (2021). Hitit Üniversitesi. <http://www.lee.hitit.edu.tr/tr/adlibilimler/detay/mufredat>
- Hull University Forensic Science. (n.d.). Hull University. <https://www.hull.ac.uk/study/undergraduate/forensic-science-bsc-hons#:~:text=At%20Hull%2C%20we%20teach%20you,an%20expert%20witness%20in%20court> (Son erişim tarihi: 06.03.2021)
- İstanbul Medeniyet Üniversitesi Adli Bilimler. (n.d.). İstanbul Medeniyet Üniversitesi. <https://enstitu.medeniyet.edu.tr/tr/programlar/tezli-yuksekk-lisans/adli-bilimler> (Son erişim tarihi: 06.03.2021)
- İstanbul Üniversitesi Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü. (n.d.). İstanbul Üniversitesi. <https://adlitip.istanbulc.edu.tr/tr/> (Son erişim tarihi: 06.03.2021)
- Jackson, G. P. (2009). The status of forensic science degree programs in the United States. *Forensic Science Policy & Management: An International Journal*, 1(1), 2–9. <https://doi.org/10.1080/19409040802586936>
- Kobus, H., & Liddy, M. (2009). University forensic science programs: A student attraction strategy or a value-adding partnership with industry? *Forensic Science Policy & Management: An International Journal*, 1(3), 125–129. <https://doi.org/10.1080/19409040902990327>
- Mennell, J. (2006). The future of forensic and crime scene science: Part II. A UK perspective on forensic science education. *Forensic Science International*, 157(SUPPL.), 13–20. <https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2005.12.023>
- Murdoch University Forensic Biology and Toxicology. (n.d.). Murdoch University. <https://www.murdoch.edu.au/study/courses/undergraduate/mj-fbtx> (Son erişim tarihi: 06.03.2021)
- Murdoch University Master of Forensic Science. (n.d.). Murdoch University. <https://www.murdoch.edu.au/study/courses/postgraduate/m1292> (Son erişim tarihi: 06.03.2021)
- National Forensic Sciences University. (n.d.). National Forensic Sciences University. <https://www.nfsu.ac.in/> (Son erişim tarihi: 03.05.2023)
- National Institute of Forensic Sciences (NIFS). (2005). Australian forensic science: Education and training for the future. Melbourne, Australia: NIFS.
- National Institute of Justice (NIJ). (2004). Education and training in forensic science: A guide for forensic science laboratories, educational institutions, and students. Washington, DC: NIJ. <https://nij.ojp.gov/library/publications/education-and-training-forensic-science-guide-forensic-science-laboratories> (Son erişim tarihi: 09.11.2020)
- Quarino, L., & Brettell, T. A. (2009). Current issues in forensic science higher education. *Analytical and Bioanalytical Chemistry*, 394(8), 1987–1993. <https://doi.org/10.1007/s00216-009-2598-y>
- Saferstein, R. (2018). *Criminalistics: An introduction to forensic science* (12th ed.). Pearson Education.
- Samarji, A. (2012). Forensic science education: Inquiry into current tertiary forensic science courses. *Forensic Science Policy & Management: An International Journal*, 3(1), 24–36. <https://doi.org/10.1080/19409044.2012.719580>
- Sayan, H. (2015). Eğitim ve öğretmen. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(2), 585–596. <https://doi.org/10.31201/cankiri.272835>
- Sensabaugh, G. F. (1998). On the advancement of forensic science and the role of the university. *Science and Justice - Journal of the Forensic Science Society*, 38(3), 211–214. [https://doi.org/10.1016/S1355-0306\(98\)72107-0](https://doi.org/10.1016/S1355-0306(98)72107-0)
- Shukla, R. K. (2021). A new systematic approach of teaching and learning of forensic science for interdisciplinary students: A step towards renovating the forensic education system. *Forensic Science International: Synergy*, 3, 100146. <https://doi.org/10.1016/j.fsisy.2021.100146>
- Strathclyde University Forensic and Analytical Chemistry. <https://www.strath.ac.uk/courses/undergraduate/forensicanalyticalchemistry/> (Son erişim tarihi: 07.03.2021)
- Strathclyde University Master of Forensic Science. <https://www.strath.ac.uk/courses/postgraduatetaught/forensicscience/> (Son erişim tarihi: 07.03.2021)
- Türk Dil Kurumu (TDK) Türkçe Sözlük. (2022). <https://sozluk.gov.tr/> (Son erişim tarihi: 10.11.2024)
- Teesside University Forensic Science. [https://www.tees.ac.uk/undergraduate_courses/forensic_&_crime_scene_sciences/bsc_\(hons\)_forensic_science.cfm](https://www.tees.ac.uk/undergraduate_courses/forensic_&_crime_scene_sciences/bsc_(hons)_forensic_science.cfm) (Son erişim tarihi: 07.03.2021)
- Teesside University Master of Forensic Science. https://www.tees.ac.uk/postgraduate_courses/forensic_&_crime_scene_sciences/mse_forensic_science.cfm (Son erişim tarihi: 07.03.2021)
- Université de Lausanne Forensic Science. <https://www.unil.ch/esc/home.html> (Son erişim tarihi: 13.03.2021)

- University of Canberra Applied Science in Forensic Studies. https://www.canberra.edu.au/coursesandunits/course?course_cd=142JA&version_number=3&title=Bachelor-of-Applied-Science-in-Forensic-Studies&location=BRUCE&rank=AAA&faculty=Faculty-of-Science-and-Technology&year=2021 (Son erişim tarihi: 13.03.2021)
- University of Kent Forensic Science. <https://www.kent.ac.uk/courses/undergraduate/73/forensic-science-bsc> (Son erişim tarihi: 13.03.2021)
- University of Kent Master of Science in Forensic Science. <https://www.kent.ac.uk/courses/undergraduate/74/forensic-science-msci> (Son erişim tarihi: 13.03.2021)
- University of New Haven Forensic Science. <https://www.newhaven.edu/lee-college/> (Son erişim tarihi: 13.03.2021)
- University of South Florida Criminology. <https://www.usf.edu/cbcs/criminology/> (Son erişim tarihi: 13.03.2021)
- University of Technology Sydney Forensic Science. <https://www.uts.edu.au/future-students/find-a-course/bachelor-forensic-science> (Son erişim tarihi: 13.03.2021)
- University of Technology Sydney Master of Forensic Science. <https://www.uts.edu.au/future-students/find-a-course/master-forensic-science> (Son erişim tarihi: 13.03.2021)
- University of the West of Scotland Forensic Science. <https://www.uws.ac.uk/study/undergraduate/undergraduate-course-search/forensic-science/> (Son erişim tarihi: 13.03.2021)
- Üsküdar Üniversitesi Adli Bilimler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Dersler. <https://uskudar.edu.tr/babe/adli-bilimler-ana-bilim-dali-tezli-tezsiz-yuksekk-lisans-programi-ders-icerikleri> (Son erişim tarihi: 07.04.2024)
- Üsküdar Üniversitesi Adli Bilimler Lisans Programı. <https://uskudar.edu.tr/mdbf/adli-bilimler-dersler> (Son erişim tarihi: 07.04.2024)
- Western Sydney University Forensic Science. <https://www.westernsydney.edu.au/future/study/courses/undergraduate/bachelor-of-science-forensic-science.html> (Son erişim tarihi: 13.03.2021)
- Western Sydney University Master of Forensic Science. <https://www.westernsydney.edu.au/future/study/courses/postgraduate/master-of-forensic-science.html> (Son erişim tarihi: 13.03.2021)
- Yeşilyurt, E. (2019). Kuramsal temelleri açısından öğretim stratejilerinin temel özellikleri: Bir derleme çalışması. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 57–78. <https://doi.org/10.21763/tjfmpe.317880>

Bu makale Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.0 Unported (CC BY-NC-ND 4.0) Lisansı standartlarında; kaynak olarak gösterilmesi koşuluyla, ticari kullanım amacı ve içerik değişikliği dışında kalan tüm kullanım (çevrimiçi bağlantı verme, kopyalama, baskı alma, herhangi bir fiziksel ortamda çoğaltma ve dağıtma vb.) haklarıyla açık erişim olarak yayımlanmaktadır. / *This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.0 Unported (CC BY-NC-ND 4.0) License, which permits non-commercial reuse, distribution and reproduction in any medium, without any changing, provided the original work is properly cited.*

Yayıncı Notu: Yayıncı kuruluş olarak Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) bu makalede ortaya konan görüşlere katılmak zorunda değildir; olası ticari ürün, marka ya da kuruluşlarla ilgili ifadelerin içerikte bulunması yayıncının onayladığı ve güvence verdiği anlamına gelmez. Yayıncının bilimsel ve yasal sorumlulukları yazar(lar)ına aittir. TÜBA, yayınlanan haritalar ve yazarların kurumsal bağlantıları ile ilgili yargı yetkisine ilişkin iddialar konusunda tarafsızdır. / *Publisher's Note: The content of this publication does not necessarily reflect the views or policies of the publisher, nor does any mention of trade names, commercial products, or organizations imply endorsement by Turkish Academy of Sciences (TÜBA). Scientific and legal responsibilities of published manuscript belong to their author(s). TÜBA remains neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations.*